

Afdeling Milieu-inspectie - meerjarenprogramma 2015-2019

Toezichts- en handhavingsprioriteiten voor 2015-2019

De belangrijkste opdracht van de afdeling Milieu-inspectie is het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregelgeving en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. De lijst van wetten, decreten en verordeningen waarop MI moet toezien is lang en divers, de achterliggende thema's en problematiek complex.

Een belangrijke manier om toezicht uit te oefenen is controles uitvoeren. De onderwerpen die de controles van MI aansnijden zijn zeer divers. Voor sommige onderwerpen (sectoren of activiteiten) eist de Europese regelgeving expliciet een programmatische aanpak, voor de andere gelden de algemene principes van de Europese aanbeveling betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties.

MI pakt haar controles al lange tijd op een planmatige manier aan door het werken o.b.v. een Milieu-inspectieplan (MIP). Dergelijk MIP is in essentie een jaarplan.

Met de start van de nieuwe regeerperiode wil MI zich beter inschakelen in de beleidscyclus en werken met een meerjarenprogramma 2015-2019 voor haar controles.

Het meerjarenprogramma 2015-2019 vormt de basis voor de jaarlijkse MIP's: in het programma worden de prioriteiten bepaald en de lijnen uitgezet voor de komende jaren, en de jaarprogramma's of MIP's zijn dan een nadere concretisering. Het MIP 2015 vormt het eerste jaarprogramma binnen het MJP 2015-2019. De komende MIP's zullen telkens het resultaat zijn van een evaluatie en eventuele bijsturing van het meerjarenprogramma. Het blijft voor een toezichts- en handhavingsorgaan als MI immers van groot belang dat het een vinger aan de pols houdt en bijstuurt als de actualiteit dat vereist.

Om haar beschikbare personeel en budget op een effectieve en efficiënte manier in te zetten en om een doeltreffende handhaving helpen te garanderen, onderscheidt MI routinematige controles, niet-routinematige controles en voortgangscontroles.

Routinematige controles zijn controles die geprogrammeerd kunnen worden en die een duidelijke scope hebben. Bij de routinematige controles kunnen we nog onderscheid maken tussen de controles die deel uitmaken van controleprogramma's en van controlecampagnes, routinemonsternames en -metingen en algemene routinecontroles (controles van de milieuvergunningen en de werkplannen van afvalverwerkers).

Het meerjarenprogramma omvat programma's die verplicht zijn vanuit Europa en die op zich risicogebaseerd zijn, i.e. het GPBV-programma, en campagnes rond specifieke thema's of sectoren, die vorm worden gegeven o.b.v. de operationele doelstellingen uit de beleidsnota van de minister, voorstellen van andere actoren en de ervaring en professionele inschatting van MI. MI geeft zo invulling aan de volgende doelstellingen uit de beleidsnota Omgeving 2014-2019:

- OD29 'Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit'
- OD35 'Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan'
- OD41 'Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies'
- OD42 'Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones'
- OD44 'Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen'

- OD50 ‘Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld’
- OD53 ‘Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringloopcentra stimuleren’
- OD54 ‘Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen’

Niet-routinematige of reactieve controles worden uitgevoerd naar aanleiding van een appel dat wordt gedaan op de afdeling Milieu-inspectie. Aangezien er pas een optreden kan komen, nadat daarvoor een oproep werd gelanceerd, is het bijzonder moeilijk om reactieve controles effectief te plannen.

We onderscheiden diverse types van reactieve controles: behandeling van milieuklachten, optreden bij voorvallen, opmaken van evaluatieverslagen van proefvergunningen, uitvoeren van breedbandmetingen van elektromagnetische straling van zendantennes, en ondersteuning geven bij opsporingsonderzoeken.

“Het werk van een toezichthouder begint pas als de controle is afgelopen.” Het is een ietwat boude bewering die meer dan een grond van waarheid bevat.

Tijdens een controle worden allerhande vaststellingen gedaan, die steeds moeten worden getoetst aan de vigerende regels. Als daarbij tekortkomingen worden vastgesteld, start de TH de bestuurlijke remediërende afhandeling, in overeenstemming met het milieuhandhavings-instrumentarium. Om de schendingen van de milieuvoorschriften ongedaan te maken en de terugkeer naar conformiteit te bewerkstelligen zullen corrigerende acties ondernomen moeten worden, waarvan de tijdige en effectieve uitvoering wordt nagegaan tijdens *voortgangscontroles*.

Beleidsmatige prioriteiten voor 2015-2019

In de periode 2015-2019 wil MI loyaal uitvoering geven aan OD14 ‘Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid’ uit de beleidsnota Omgeving 2014-2019. We verwijzen hiervoor naar de MI-doelstellingen zoals die zijn opgenomen in het jaarlijks ondernemingsplan van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie:

- “We zetten een risicogebaseerd meerjarenplan op.”
- “We stellen, met respect voor de herschikking van de toezichtopdrachten inzake omgeving, een strategisch meerjarenprogramma voor controles vast.”
- “We staan in voor de voorbereiding en evaluatie van het handhavingsbeleid en de handhavingsregelgeving.”
- “We zullen in het kader van onze inspectie- en handhavingscampagnes de handhavingservaringen rechtstreeks terugkoppelen naar de bevoegde minister en voorstellen formuleren ten behoeve van een eenvoudige, transparante, uitvoerbare en handhaafbare regelgeving.”
- “We operationaliseren het handhavingsbeleid rond de omgevingsvergunning, daarbij rekening houdend met de herschikking van de handhavingsopdrachten inzake omgeving en met de fusieoperatie Omgeving.”
- “We dragen bij aan de werkzaamheden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM).”
- “We staan (mee) in voor een structurele kennisuitwisseling en -verspreiding, en voor de ondersteuning van lokale toezichthouders.”

Met haar eerste meerjarenprogramma zet MI een belangrijke stap in de realisatie van de aanbevelingen van Audit Vlaanderen en dus naar een efficiënte en effectieve werking. In datzelfde kader heeft MI enkele goede voornemens voor de periode 2015-2019.

- MI wil werken aan een betere risicoanalyse, daarbij haar volledige toezichtsoopdracht (bevoegdheidspakket) beschouwen en de resultaten gebruiken voor de bijsturing van het meerjarenprogramma.
- MI wil inzetten op een verregaande digitalisering van haar toezichts- en handhavingsprocessen en informatiestromen.
- MI wil werk maken van een klantgerichte toepassing om de milieu-informatiestroom tussen bedrijven en overheid te digitaliseren, optimaliseren en vereenvoudigen, rekening houdend met het principe van de unieke gegevensinzameling.
- MI streeft naar een grotere transparantie over haar activiteiten door haar MIP's te publiceren, toelichting en opleiding te geven en een gedifferentieerd rapporteringssysteem uit te werken voor rapportering op maat.

MI wil ook meer de weg op gaan van *'compliance promotion'*. MI is een toezichts- en handhavingsinstantie. Eenvoudig gesteld is handhaving het doen naleven van regels. In deze brede definitie wordt toezicht begrepen onder handhaving. In een engere interpretatie volgt handhaving op toezicht. De opbouw van het MHD ondersteunt de nauwere begripsomschrijving van handhaving. Dat was een bewuste keuze: op die manier wordt de *preventieve rol* van *toezicht* onderstreept. Beide zijn hoe dan ook onderdeel van de zogenaamde *'compliance assurance chain'* die moet leiden tot de naleving van de regels. Ook *'compliance promotion'* is onderdeel van die keten. Door toelichtingen te geven aan en te overleggen met de belanghebbenden en sectorfederaties kan het nalevingsgedrag in gunstige zin worden beïnvloed en kan de nood aan handhaving (in de enge betekenis) afnemen.

Samenwerkingsopportuniteiten voor 2015-2019

De afdeling Milieu-inspectie heeft dan wel een spilfunctie in het toezicht op en de handhaving van de milieuhygiënewetgeving, ze is allerminst de enige actor. MI zal daarom haar opdracht in belangrijke mate uitvoeren in samenwerking met anderen. Die samenwerking speelt op verschillende vlakken.

Er is samenwerking tussen toezichthouders onderling. In functie van het thema of de sector waarop de controles betrekking hebben, werkt MI samen met federale, Vlaamse of lokale collega's. Het betreft samenwerking op maat, met gezamenlijke campagnes aan de ene kant van het spectrum en informatie-uitwisseling en onderlinge ondersteuning aan de andere kant.

Omdat milieuproblemen zelden aan de grenzen stoppen, zet MI ook in op een grensoverschrijdende aanpak door samenwerking met de andere gewesten en EU-lidstaten bij de uitwerking, uitvoering en afhandeling van bepaalde thematische of sectorale campagnes.

Er is samenwerking met de vergunning- en adviesverleners door de onderlinge afstemming van dit meerjarenprogramma met de rollende meerjarenprogramma's voor evaluaties van omgevingsvergunningen en met de programma's voor periodieke evaluaties volgens de RIE.

Er is samenwerking die gericht is op de integrale handhavingsketen, de samenwerking tussen toezichthouders en sanctionerende instanties. Hierbij ligt de nadruk op informatie-uitwisseling en terugkoppeling van de veldervaringen.

Er is samenwerking rond het milieuhandhavingsbeleid. In deze context speelt MI haar rol binnen het beleidsdomein LNE en de VHRM. Eén van de bezorgdheden daarbij is het wegwerken of optimaliseren van overlappende opdrachten van verschillende actoren.

Er is samenwerking in de ruimere beleidscyclus: MI werkt samen met de beleidsmakers door bij te dragen aan de voorbereiding en evaluatie van het beleid en regelgeving m.b.t. milieuhygiëne. Vanuit haar ervaringen op het terrein en haar opgebouwde technisch-inhoudelijke expertise toetst MI bestaande en nieuwe regels op hun eenvoud, transparantie en handhaafbaarheid en koppelt daarover terug naar de beleidsmakers, zodat niet-handhaafbare regels kunnen worden aangepast. MI doet dat zowel op Vlaams als op Europees niveau.